

Щербина Л.І.

Національна академія Служби безпеки України

РЕЗУЛЬТАТИ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ТА ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВИХ ЗАХОДІВ, ЩО ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ВТРУЧАННЯМ У ПРИВАТНЕ СПІЛКУВАННЯ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Неухильне дотримання підстав, порядку і належної правової процедури під час втручання уповноважених суб'єктів правоохоронних органів у приватне життя та спілкування особи є однією із актуальних наукових проблем, вирішення якої має важливе значення для правозастосовної діяльності. Застосування негласних методів збирання фактичних даних, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню, є усталеною практикою як вітчизняних, так і зарубіжних правоохоронних органів. Поступовий демократичний розвиток громадянського суспільства, визнання невідчужуваності й непорушності прав і свобод людини та усвідомлення, що вони належать особі за самою її природою, сформувало передумови для запровадження чіткої регламентації діяльності правоохоронних органів у сфері їх тимчасового обмеження, а використання в кримінальному провадженні здобутих у такий спосіб результатів належним чином контролюється. Проте, процес їх використання інколи буває ускладненим, що й зумовило потребу в проведенні окремого дослідження.

Мета статті полягає у виокремленні окремих проблемних питань використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів, пов'язаних із втручанням у приватне спілкування, в кримінальному провадженні та пошуку шляхів їх можливого вирішення.

Проведене дослідження дозволило з'ясувати, що лише відносно незначна кількість здобутих під час втручання у приватне спілкування результатів використовується як докази в кримінальному провадженні. Серед основних причин цього те, що очікувані результати не завжди вдається отримати, недоліки фіксації ходу і результатів проведення відповідних негласних дій і заходів, порушення строків їх передачі прокурору та недосконала процедура розсекречування матеріальних носіїв інформації. Завдяки виокремленню зазначених проблемних питань у цій сфері запропоновано можливі шляхи їх вирішення.

Ключові слова: досудове розслідування, кримінальне провадження, оперативно-розшукова діяльність, негласні слідчі (розшукові) дії, оперативно-розшукові заходи, втручання у приватне спілкування, використання результатів, засекречування матеріальних носіїв інформації, охорона держаної таємниці, докази і доказування.

Постановка проблеми. Застосування негласних методів розслідування та використання отриманих під час цього результатів у кримінальному провадженні передбачено не лише на національному рівні але й унормовано в окремих міжнародних правових актах. Так, в Рекомендації № Rec (2005) 10 Комітету Міністрів Ради Європи «Про «особливі методи розслідування» тяжких злочинів, у тому числі терористичних актів» від 20 квітня 2005 р., країнам-членам Європейського Союзу рекомендовано удосконалити кримінальну політику та національне законодавство в частині запровадження можливості застосування негласних методів розслідування та зробити їх доступними для компетентних правоохоронних органів

в тому обсязі, який у демократичному суспільстві необхідний для ефективного виявлення і розкриття кримінальних правопорушень [1].

Чільне місце серед таких негласних методів займають ті, що пов'язані із втручанням у приватне спілкування особи, оскільки використання здобутих у такий спосіб результатів є важливим з урахуванням їх вагомості для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження. В Україні зазначені методи розслідування застосовуються у формі негласних слідчих (розшукових) дій, котрі, відповідно до ч. 2 ст. 246 КПК України 2012 р. [2], проводяться виключно у кримінальних провадженнях щодо тяжких або особливо тяжких злочинів, якщо відомості про злочин

та особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб, а також негласних оперативно-розшукових заходів, які, згідно ч. 3. ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», застосовуються виключно з метою запобігання вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину, запобігання і припинення терористичних актів та інших посягань спеціальних служб іноземних держав та організацій, якщо іншим способом одержати інформацію неможливо [3]. Здобуті під час здійснення таких негласних дій і заходів результати можуть використовуватися в кримінальному провадженні максимально повно і ефективно, не обмежуючись лише доказуванням. Проте, інколи їх використання ускладнюється низкою чинників, пов'язаних з недосконалістю правового регулювання означеної сфери та іншими недоліками, що потребує додаткового вивчення цього питання та пошуку можливих шляхів його вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-правові та організаційні питання використання в кримінальному провадженні результатів негласного розслідування були предметом дослідження таких вітчизняних вчених, як М.В. Багрій, О.А. Білічак, В.А. Колесник, С.С. Кудінов, Ю.В. Лисюк, В.В. Луцик, Ю.О. Найдьон, А.В. Панова, А.Б. Паршутін, М.А. Погорецький, О.І. Полюхович, Р.В. Писарчук, О.М. Сало, Д.Б. Сергєєва, О.В. Соколов, Є.Д. Скулиш, О.С. Старенький, Д.В. Талалай, О.Ю. Татаров, А.М. Черняк, О.В. Швидкова, Р.М. Шехавцов, А.В. Шило, М.Є. Шумило та інших, основні здобутки яких позитивно сприйняті науковою спільнотою та використовуються у правозастосовній діяльності. Проте, зважаючи на багатогранність і складність даного напрямку дослідження, у наукових публікаціях й інших працях згаданих вчених розглянуто далеко не всі проблемні питання, а відтак використання в кримінальному провадженні результатів втручання у приватне спілкування залишається недостатньо дослідженим, що становить перспективу для подальшого наукового пошуку.

Постановка завдання. Метою статті є виокремлення окремих проблемних питань використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів, пов'язаних із втручанням у приватне спілкування, в кримінальному провадженні та пошук можливих шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Використання в кримінальному провадженні результатів негласних методів розслідування, пов'язаних із втручан-

ням у приватне спілкування, має тривалу історію, що характеризується широким спектром наукових підходів до вирішення цього питання, залежно від історичного етапу розвитку суспільства і держави. Так, відповідно до положень КПК УРСР 1960 р. [4] збирання доказів під час досудового розслідування здійснювалося лише з «відкритих» джерел, а в наукових працях вчених того часу переважувала думка, що результати втручання у приватне спілкування особи, наприклад, здобуті під час контролю за її телефонними розмовами, не можуть використовуватися в доказуванні з огляду на те, що відомості про факт, форми і методи проведення таких негласних оперативно-розшукових заходів становлять державну таємницю. Можливість розсекречення здобутих результатів негласних заходів положеннями тогочасних законодавчих чи відомчих нормативно-правових актів не передбачалась. Використання в кримінальному провадженні результатів негласних оперативно-розшукових заходів, пов'язаних із втручанням у приватне спілкування, в яких зафіксовано фактичні дані про вчинення окремими особами або групами осіб кримінальних правопорушень, носило винятковий характер, а досудове розслідування та судовий розгляд таких проваджень здійснювалися із дотриманням вимог, спрямованих на охорону державної таємниці.

Зауважимо також, що в органів досудового розслідування та суду не було реальної можливості перевірити законність результатів, отриманих під час проведення згаданих негласних заходів, з'ясувати, якою уповноваженою особою надавався дозвіл на їх здійснення, чи допитати осіб, що залучалися до їх проведення. Недосконалість методик проведення фоноскопичної експертизи ускладнювала діяльність експерта в частині надання обґрунтованої відповіді на питання щодо автентичності аудіозапису та відсутності ознак монтажу.

Таким чином, використанню результатів втручання у приватне спілкування в кримінальному провадженні, здобутих під час здійснення негласних оперативно-розшукових заходів, з одного боку, заважала недосконалість правового регулювання та сукупність недоліків організаційно-методичного характеру, а з іншого – домінуюча серед вчених і фахівців-практиків наукова позиція, згідно якої уведення до процесуальних джерел доказів результатів згаданих негласних заходів порушуватиме засаду безпосередності провадження, оскільки їх формування здійснюється не слідчим, а співробітниками оперативних підрозді-

лів. Зважаючи на це, тривалий час одним із основних способів використання таких результатів в кримінальному провадженні виступала їх «легалізація», яка полягала в уведенні до матеріалів провадження отриманих результатів із визначених кримінальним процесуальним законодавством джерел доказів – показань, речових доказів, документів чи висновків експертів [5, с. 12]. Фактична відсутність нормативно-правового регулювання означеної сфери та практика використання в кримінальному провадженні «легалізованих» результатів негласних оперативно-розшукових заходів, пов'язаних із втручанням у приватне спілкування, зберігалися в Україні до початку XIX ст.

Протягом 2001–2004 рр. в державі проводиться так звана «мала судова реформа», одним із результатів якої стало внесення змін і доповнень до КПК України 1960 р. щодо визнання протоколів з відповідними додатками, складених за результатами проведення окремих оперативно-розшукових заходів, самостійним джерелом доказів, та унормування в ч. 2 ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» положення, згідно якого негласне проникнення до житла чи до іншого володіння особи, зняття інформації з каналів зв'язку, контроль за листуванням, телефонними розмовами, телеграфною й іншою кореспонденцією, а також застосування технічних засобів одержання інформації може здійснюватися лише на підставі відповідного рішення суду, ухваленого за поданням керівника оперативного підрозділу або його заступника. Про отримання або відмову в отриманні такого дозволу згадані службові особи мали протягом доби повідомити прокурора. Проводилися такі негласні заходи виключно з метою запобігання вчиненню кримінального правопорушення чи з'ясування істини під час досудового розслідування, якщо іншим способом одержати інформацію неможливо. За результатами здійснення зазначених негласних оперативно-розшукових заходів складався протокол з відповідними додатками, який міг використовуватися як джерело доказів в кримінальному провадженні.

КПК України 1960 р. було доповнено ст.ст. 187, 187-1, положеннями яких визначався порядок проведення в кримінальних провадженнях таких слідчих (розшукових) дій, як зняття інформації з каналів зв'язку, накладення арешту на кореспонденцію, її огляд та виїмка. Зазначені законодавчі новели зазнали нищівної критики з боку вчених і фахівців-практиків, оскільки їх норми не передбачали вимог до форми та змісту протоколів опе-

ративно-розшукових заходів, порядку складання, передачі органам досудового розслідування і суду тощо [6, с. 57–62]. Цей недолік усунули дещо пізніше, прийнявши постанову Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2007 р. № 1169 «Про порядок отримання дозволу суду на здійснення заходів, які тимчасово обмежують права людини, та використання добутої інформації» [7], що сприяло подальшому удосконаленню правового регулювання використання в кримінальному провадженні результатів негласних оперативно-розшукових заходів.

Варто зауважити, що вжиті у межах «малої судової реформи» заходи сприяли підвищенню ефективності виявлення, розкриття і розслідування кримінальних правопорушень, особливо тих, що вчинялися в умовах неочевидності або організованими злочинними угрупованнями. Подальший поступовий розвиток правового регулювання в цьому напрямі дозволив сформувати передумови для «процесуалізації» негласних оперативно-розшукових заходів, зокрема тих, що пов'язані із втручанням у приватне спілкування, та унормувати в КПК України 2012 р. інститут схожих за змістом негласних слідчих (розшукових) дій.

Так, у КПК України 2012 р. вперше у вітчизняному кримінальному процесуальному законодавстві визначається поняття «втручання у приватне спілкування» під яким розуміється доступ до змісту спілкування за умов, якщо його учасники мають достатні підстави вважати, що воно є приватним (ч. 4 ст. 258). До різновидів такого втручання в законі віднесено аудіо-, відеоконтроль особи, арешт, огляд і виїмку кореспонденції, зняття інформації з електронних комунікаційних мереж та електронних інформаційних систем. Порядок надання дозволу на проведення та здійснення відповідних негласних слідчих (розшукових) дій врегульовано у главі 21 КПК України (ст.ст. 246–275), а організація їх проведення унормована на підзаконному рівні – Інструкцією про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів в кримінальному провадженні, затвердженою наказом Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16 листопада 2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1681/51 (далі – Інструкція 2012 р.) [8], та положеннями низки відомчих нормативно-правових актів, що мають гриф секретності.

В ч. 1 ст. 252 КПК України унормовано, що за результатами проведення негласних слідчих (розшукових) дій складається протокол, до якого, у разі необхідності, долучаються додатки. Протоколи про проведення згаданих негласних дій з додатками не пізніше ніж через 24 год. з моменту їх припинення передаються прокурору. Відповідно до п.п. 5.1, 5.2 Інструкції 2012 р. клопотання про дозвіл на проведення негласних слідчих (розшукових) дій, ухвала слідчого судді про дозвіл на їх здійснення, протокол про проведення таких дій та додатки до нього, які містять відомості про факт і методи проведення, а також дають змогу ідентифікувати особу, місце або річ, щодо якої проводиться або планується проведення такої дії, розголошення яких створює загрозу національним інтересам та безпеці, підлягають засекречуванню.

Після завершення проведення негласних слідчих (розшукових) дій грифи секретності матеріальних носіїв інформації щодо їх проведення підлягають розсекреченню на підставі рішення прокурора, який здійснює процесуальне керівництво досудовим розслідуванням в конкретному кримінальному провадженні, з урахуванням його обставин та необхідності використання цих матеріалів як доказів після проведення таких дій, у випадку, якщо розголошення цих відомостей не завдасть шкоди національній безпеці України. Розсекречені носії інформації щодо проведення згаданих негласних дій знімаються з обліку в режимно-секретному органі та долучаються до матеріалів кримінального провадження в порядку, визначеному КПК України.

Спектр використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій, пов'язаних із втручанням у приватне спілкування, досить широкий. Вони можуть бути основою для прийняття відповідних процесуальних рішень, застосування заходів забезпечення кримінального провадження, запобіжних заходів, проведення слідчих (розшукових) або інших негласних слідчих (розшукових) дій, встановлення місцезнаходження осіб, що перебувають у розшуку, та проведення їх затримання тощо. Проте, головною метою їх здійснення, як уже зазначалося, є отримання відомостей про тяжкий або особливо тяжкий злочин та особу, яка його вчинила, або, інакше, отримання фактичних даних, на підставі яких можна встановити наявність чи відсутність фактів і обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню [9, с. 32–42].

У свою чергу, відповідно до п.п. 9, 10 ч. 1, ч. 3 ст. 8, ч. 1 ст. 10 Закону України «Про опера-

тивно-розшукову діяльність», проведення аудіо-, відеоконтролю особи, зняття інформації з електронних комунікаційних мереж й електронних інформаційних систем, а також накладення арешту на кореспонденцію, та здійснення її огляду й виїмки проводиться згідно з положеннями ст.ст. 260, 261, 262, 263, 264, 265 КПК України на підставі ухвали слідчого судді, постановленої за клопотанням керівника відповідного оперативного підрозділу або його заступника, погодженого з прокурором. Проведення таких негласних оперативно-розшукових заходів здійснюється виключно у межах відповідних оперативно-розшукових справ, а організаційні питання їх здійснення унормовані у відомчих нормативно-правових актах, що мають гриф секретності.

Здобуті завдяки проведенню таких негласних заходів результати можуть використовуватися як приводи та підстави для початку досудового розслідування, як докази у кримінальному провадженні, для попередження, виявлення, припинення і розслідування кримінальних правопорушень, забезпечення безпеки співробітників правоохоронних органів і осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, та з іншою метою в інтересах кримінального провадження. У п. 4 ч. 1 ст. 99 КПК України також зазначається, що матеріали, в яких зафіксовано фактичні дані про протиправні діяння окремих осіб та груп осіб, зібрані оперативними підрозділами з дотриманням вимог Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», є документами та, за умови відповідності вимогам цієї статті, можуть використовуватися у кримінальному провадженні як докази.

Результати аналізу відносно тривалої, з часу набуття чинності КПК України 2012 р. та оновлення оперативно-розшукового законодавства, правозастосовної діяльності засвідчили про наявність окремих проблем у цій сфері. Серед основних причин їх виникнення те, що очікувані результати не завжди вдається здобути, окремі недоліки фіксації ходу і результатів згаданих негласних дій і заходів, порушення процесуальних строків їх передачі прокурору та недосконала процедура розсекречування матеріальних носіїв інформації.

Так, згідно ч. 3 ст. 252 КПК України, протоколи про проведення негласних слідчих (розшукових) дій з додатками не пізніше ніж через 24 год. з моменту припинення таких дій мають передаватися прокурору. Проте, в п. 4.3 Інструкції 2012 р. зазначається, що протокол негласної слідчої (роз-

шукової) дії з додатками не пізніше 24 год. після його складання передається прокурору, який здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва. Порівняння наведених правових норм свідчить про їх певну неузгодженість, колізію.

У контексті цього звернемося до роз'яснення Міністерства юстиції України щодо практики застосування норм права у випадку колізії [10]. Так, у разі суперечності між правовими нормами актів, прийнятими різними за місцем в ієрархічній структурі органами, вищестоящим і нижчестоящим, застосовуються норми акту, ухваленого вищестоящим органом, як такі, що мають більшу юридичну силу. Тобто, в даному випадку потрібно керуватися нормою ч. 3 ст. 252 КПК України. Проте, протягом строку проведення негласної слідчої (розшукової) дії може бути складено декілька протоколів, наприклад, при здійсненні арешту, огляду і виїмки кореспонденції (ч. 4 ст. 262 КПК України). У зв'язку з цим постає питання щодо моменту їх передачі прокурору – після складання протоколу чи закінчення проведення зазначеної дії? Зважаючи на зазначене вважаємо, що норма ст. 252 КПК України та відповідні положення Інструкції 2012 р. потребують редакційного уточнення з метою їх узгодження між собою та з потребами практики.

У випадку, коли протокол складений пізніше визначеного законом терміну, виникає закономірне запитання, чи були дотримані строки проведення негласної слідчої (розшукової) дії, та, як наслідок, чи можуть здобути результати бути допустимими доказами? Інколи такі документи підписуються не уповноваженими особами, наприклад, протоколи зняття інформації з електронних комунікаційних мереж (ст. 263 КПК України) – співробітниками оперативно-технічних підрозділів, незважаючи на те, що проведення цієї дії доручалося слідчим, прокурором іншому оперативному підрозділу.

В окремих випадках мають місце розбіжності в змісті протоколу про проведення негласної слідчої (розшукової) дії чи оперативно-розшукового заходу, пов'язаних із втручанням у приватне спілкування, із відомостями, зафіксованими на матеріальному носіїві інформації, що є його додатком. Викладене свідчить про необхідність неухильного дотримання визначеної законом процесуальної форми фіксації ходу і результатів таких негласних дій і заходів, що є передумовою подальшого використання здобутих результатів в кримінальному провадженні.

Згідно п. 5.26 Інструкції 2012 р. матеріальні носії інформації, які містять відомості, здобуті в результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій, мають бути розсекречені в максимально стислий строк, але не більше 10 діб з моменту отримання клопотання прокурора. Проте, такі розсекречені матеріали інколи надходять лише наприкінці досудового розслідування, коли у слідчого вже немає часу і можливості використати їх у кримінальному провадженні, наприклад, допитати підозрюваного щодо фактів і обставин, викладених у протоколі негласної слідчої (розшукової) дії та долучених до нього додатках або провести інші слідчі (розшукові) дії, отримані результати яких посилили б сукупність уже зібраних доказів.

Відповідно до ч. 2 ст. 258 КПК України негласні слідчі (розшукові) дії, пов'язані із втручанням у приватне спілкування, здійснюються згідно ухвали слідчого судді про надання дозволу на її проведення, яка має гриф секретності. У кримінальних провадженнях, де проводилися такі негласні дії, стороною захисту, зазвичай, заявляються клопотання щодо ознайомлення з підставами їх здійснення та відповідною ухвалою слідчого судді про надання дозволу на проведення. Проте, в Інструкції 2012 р. визначена процедура розсекречування матеріальних носіїв інформації, а саме – протоколів з додатками, отриманих в результаті проведення згаданих негласних дій, а не ухвали слідчого судді. Ще складніша ситуація буває у випадках, коли ставиться питання щодо розсекречування ухвали слідчого судді на проведення відповідних оперативно-розшукових заходів, результати яких використовуються у кримінальному провадженні.

Зазначений недолік правового регулювання цього питання використовується стороною захисту для визнання здобутих таким чином доказів недопустимими, як таких, що отримані внаслідок істотного порушення прав і свобод людини, гарантованих Конституцією і законами України та міжнародно-правовими договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. До таких істотних порушень прав людини і основоположних свобод, відповідно до п. 1 ч. 2 ст. 87 КПК України, відноситься здійснення процесуальних дій, які потребують попереднього дозволу суду, без такого дозволу або з порушенням його суттєвих умов.

На наведені недоліки у правозастосовній діяльності звернув увагу Верховний Суд, констатувачи, що інколи виникають ситуації, коли

протоколи негласних слідчих (розшукових) дій відкриті для сторони захисту, а дозвільні документи на їх проведення уповноважений на це суб'єкт ще не встиг розсекретити з об'єктивних підстав. Зважаючи на це, такі документи можуть бути розкриті стороні захисту пізніше. Суд також зауважив, що ухвала слідчого судді про надання дозволу на проведення негласних дій не є самостійним доказом, оскільки доказами, відповідно до ст. 84 КПК України, є фактичні дані, отримані в передбаченому цим Кодексом порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя й суд установлюють наявність чи відсутність фактів і обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню, а процесуальними джерелами доказів є показання, речові докази, документи, висновки експертів.

Процесуальні документи, які стали підставою для проведення негласних слідчих (розшукових) дій чи оперативно-розшукових заходів, не є документами в розумінні ч. 2 ст. 99 КПК України. Отже, відповідна ухвала слідчого судді щодо дозволу на проведення негласних дій і заходів має досліджуватися під час розгляду провадження у суді лише з метою оцінки допустимості доказів, здобутих у результаті їх здійснення. Зважаючи на це Верховний Суд зауважив, що суди не можуть визнавати здобуті докази недопустимими лише з підстав відсутності дозвільних документів на проведення негласних дій чи заходів в матеріалах провадження, не з'ясувавши причини їх відсутності та обставин, за яких вони не розкриті стороні захисту на етапі завершення досудового розслідування [11; 12].

На думку Н.О. Антонюк, у правозастосовній діяльності можливі випадки, коли уповноважений орган може відмовити в розсекречуванні матеріальних носіїв інформації, які стосуються конкретної негласної дії чи заходу, з підстав, що розголошення цих відомостей завдасть шкоди національній безпеці України або іншим охоронюваним законом інтересам. На підтвердження викладеного вченою наводиться правова позиція

Європейського суду з прав людини, згідно якої в окремих випадках частина доказів може не розкриватися стороні захисту, зважаючи на необхідність захисту важливих суспільних інтересів або забезпечення прав інших осіб, чие життя, свобода або безпека можуть бути поставлені під загрозу. Зазначене свідчить про те, що право на розкриття усіх доказів в кримінальному провадженні не є абсолютним [13]. Проте таке обмеження права на захист, відповідно до п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р., буде правомірним лише в тому випадку, коли воно зумовлено «суворою необхідністю» та належним чином урівноважене й компенсоване відповідними правовими процедурами, яких дотримуються національні судові органи [14].

Висновки. У підсумку зазначимо, що до проблемних питань використання в кримінальному провадженні результатів негласних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів, пов'язаних із втручанням у приватне спілкування, відносяться окремі недоліки фіксації їх ходу і результатів, порушення процесуальних строків передачі прокурору матеріальних носіїв інформації та недосконала процедура розсекречування таких носіїв. Усуненню цих недоліків має сприяти удосконалення правового регулювання правовідносин, на які звернена увага в змісті публікації, на рівні законодавчих і підзаконних (відомчих) нормативно-правових актів, а також підвищення рівня професійної підготовки співробітників оперативних підрозділів, уповноважених проводити негласні слідчі (розшукові) дії і оперативно-розшукові заходи, пов'язані із втручанням у приватне спілкування, та слідчих, в частині використання здобутих під час їх здійснення результатів в кримінальному провадженні.

Викладені наукові погляди на окремі проблемні питання використання результатів втручання у приватне спілкування в кримінальному провадженні носять, переважно, теоретико-прикладний характер, зважаючи на що подальші наукові розвідки у цьому напрямі залишаються перспективними.

Список літератури:

1. Рекомендація № Rec (2005) 10 Комітету Міністрів Ради Європи «Про «особливі методи розслідування» тяжких злочинів, у тому числі терористичних актів» від 20.04.2005 р. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/260347__260412 (дата звернення: 27.05.2024).
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013, № 9–10, 11–12, 13. Ст. 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 27.05.2024).
3. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 22. Ст. 303. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text> (дата звернення: 27.05.2024).

4. Кримінально-процесуальний кодекс УРСР: Закон УРСР від 28.12.1960 р. № 1000-05. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1961. № 2. Ст. 15. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-05#Text> (дата звернення: 27.05.2024).
5. Погорецький М.А. Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі: моногр. Харків: Арсіс ЛТД, 2007. 576 с.
6. Козьяков І.М. Проблеми теорії і практики застосування статей 187, 187-1 КПК України. *Право України*. 2003. № 4. С. 57–62.
7. Про порядок отримання дозволу суду на здійснення заходів, які тимчасово обмежують права людини, та використання добутої інформації: постанова КМ України від 26.09.2007 р. № 1169. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1169-2007-%D0%BF#Text> (дата звернення: 28.05.2024).
8. Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: наказ Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1681/51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text> (дата звернення: 28.05.2024).
9. Писарчук Р.В., Щербина Л.І. Проблемні питання використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій, що пов'язані із втручанням у приватне спілкування, в кримінальному судочинстві. *Вісник кримінального судочинства*. 2020. № 3–4. С. 32–42.
10. Лист Міністерства юстиції України від 26.12.2008 р. № 758-0-2-08-19 «Щодо практики застосування норм права у випадку колізії». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0758323-08> (дата звернення: 28.05.2024).
11. Справа № 751/7557/15-к, провадження № 13-37к18: постанова Великої Палати Верховного Суду від 16.01.2019 р. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/79298340> (дата звернення: 29.05.2024).
12. Справа № 640/6847/15-к, провадження № 13-43к19: постанова Великої Палати Верховного Суду від 16.10.2019 р. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/85174578> (дата звернення: 29.05.2024).
13. Антонюк Н. Висновки ВС щодо відкриття матеріалів НС(Р)Д у порядку ст. 290 КПК. *Закон і бізнес*. 21.03–03.04.2020 р. URL: https://zib.com.ua/ua/141951-praktika_vs_schodo_vidkrtya_materialiv_nsr_d_v_poryadku_st2.html (дата звернення: 29.05.2024).
14. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, Рада Європи, 04.11.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 30.05.2024).

Shcherbyna L.I. RESULTS OF COVERT INVESTIGATIVE (SEARCH) ACTION AND OPERATIVE AND INVESTIGATIVE MEASURES RELATED TO INTERFERENCE IN PRIVATE COMMUNICATION: PROBLEM ISSUES OF USE IN CRIMINAL PROCEEDINGS

Strict adherence to the grounds, order and proper legal procedure during the intervention of authorized subject of law enforcement agencies in the private life and communication of a person is one of the urgent scientific problems, the solution of which is of great importance for law enforcement activities. The use of covert methods of gathering factual data relevant to criminal proceedings and subject to proof is a well-established practice of both domestic and foreign law enforcement agencies. The gradual democratic development of civil society, the recognition of the inalienability and inviolability of human rights and freedoms and the realization that they belong to a person by their very nature formed the prerequisites for the introduction of clear regulation of the activities of law enforcement agencies in the field of their temporary restriction, and the use in criminal proceedings of the information obtained in this way results are properly monitored. However, the process of their use is sometimes complicated, which led to the need to conduct a separate study.

The purpose of the article is to highlight certain problematic issues of using the results of covert investigative (search) action and operational search measures related to interference in private communication in criminal proceedings and finding way to solve them.

The conducted research made it possible to find out that only a relatively small number of the results obtained during the intervention in private communication are used as evidence in criminal proceedings. Among the main reasons for this are the fact that it is not always possible to obtain the expected results, the shortcomings of recording the course and results of the relevant secret actions and measures, the violation of the deadlines for their transfer to the prosecutor, and the imperfect procedure of declassification of material carriers of information. Due to the identification of these problematic issues in this area, possible ways of solving them are proposed.

Key words: *pre-trial investigation, criminal proceedings, operative and investigative activities, covert investigative (search) action, operational search measures, interference in private communication, use of results, secrecy of physical media, protection of state secrets, evidence, proving.*